द्वादशः पाठः–कः रक्षति कः रक्षितः

प्रश्न 1:

प्रश्नानामुत्तराणि एकपदेन लिखत–

(क) केन पीडितः वैभवः बहिरागतः?

(ख) भवनेत्यादीनां निर्माणाय के कर्त्यन्ते?

(ग) मार्गे किं दृष्ट्वा बालाः परस्परं वार्तालापं कुर्वन्ति?

(घ) वयं शिक्षिताः अपि कथमाचरामः?

(ङ) प्लास्टिकस्य मृत्तिकायां लयाभावात् कस्य कृते महती क्षतिः भवति?

(च) अद्य निदाघतापतप्तस्य किं शुष्कतां याति?

उत्तर 1:

(क) प्रचण्डोष्मणा

(ख) वृक्षाः

(ग) अवकरभाण्डारम्

(घ) अशिक्षितेव (अशिक्षिताः इव)

(ङ) पर्यावरणस्य

(च) तालुः

प्रश्न 2:

पूर्णवाक्येन उत्तराणि लिखत–

(क) परमिन्दर् गृहात् बहिरागत्य किं पश्यति?

(ख) अस्माभिः केषां निर्माणाय वृक्षाः कर्त्यन्ते?

(ग) विनयः रोजलिनम्माहूय किं वदति?

(घ) रोजलिन् आगत्य किं करोति?

(ङ) अन्ते जोसेफः पर्यावरणरक्षायै कः उपायः बोधयति?

उत्तर 2:

(क) परमिन्दर् गृहात् बहिरागत्य सर्वथा अवरुद्धं वायुवेगं पश्यति।

(ख) अस्माभिः यत्र-तत्र बहुभूमिकभवनानां, भूमिगतमार्गाणाम्, विशेषतः मैट्रोमार्गाणां, उपरिगमिसेतूनाम मोर्गेत्यादीनाः निर्माणाय वृक्षाः कर्त्यन्ते।

(ग) विनय: संगीतामाहूय 'महोदये! कृपां कुरु मार्गे भ्रमद्भ्य:' इति वदति।

(घ) रोजलिन् आगत्य बालै: साकं स्वक्षिप्तमवरकम् मार्गे विकीर्णमन्यदवकरं चापि संगृह्य अवकरकण्डोले प्रातयति।

(ङ) अन्ते जोसेफ: पर्यावरणरक्षायै 'पर्यावरणेन सह पशव: अपि रक्षणीया:' इति उपाय: बोधयति।

प्रश्न 3:

रेखाङ्कितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत–

(क) जागरूकतया एव स्वच्छताऽभियानमपि गतिं प्राप्स्यति।

(ख) धेनु: शाकफलानामावरणै: सह प्लास्टिकस्यूतमपि खादति स्म।

(ग) वायुवेग: सर्वथाऽवरुद्ध: आसीत्।

(घ) सर्वे अवकरं सङ्गृह्य अवकरकण्डोले पातयन्ति।

(ङ) अधुना प्लास्टिकनिर्मितानि वस्तूनि प्राय: प्राप्यन्ते।

(च) सर्वे नदीतीरं प्राप्ता: प्रसन्ना: भवन्ति।

उत्तर 3:

(क) **कया** एव स्वच्छताऽभियानमपि गतिं प्राप्स्यति।

(ख) धेनु: **कै** सह प्लास्टिकस्यूतमपि खादति स्म।

(ग) **क:** सर्वथाऽवरुद्ध: आसीत्।

(घ) सर्वे अवकरं सङ्गृह्य **कस्मिन्** पातयन्ति।

(ङ) अधुना प्लास्टिकनिर्मितानि **कानि** प्राय: प्राप्यन्ते।

(च) सर्वे **कम्/कुत्र** प्राप्ता: प्रसन्ना: भवन्ति।

प्रश्न 4:

सन्धिविच्छेदं पूरयत-

(क) ग्रीष्मर्तौ	–	....	+	ऋतौ
(ख) बहिरागत्य	–	बहि:	+	....
(ग) काञ्चित्	–	....	+	चित्
(घ) तद्वनम्	–	....	+	वनम्

(ङ) कलमेत्यादीनि	-	कलम	+	....		
(च) अतीवानन्दप्रदोऽयम्	-	....	+	आनन्दप्रद:	+	....

उत्तर 4:

(क) ग्रीष्मर्तौ	-	**ग्रीष्म**	+	ऋतौ		
(ख) बहिरागत्य	-	बहि:	+	**आगत्य**		
(ग) काञ्चित्	-	**काम्**	+	चित्		
(घ) तद्वनम्	-	**तत्**	+	वनम्		
(ङ) कलमेत्यादीनि	-	कलम	+	**इत्यादीनि**		
(च) अतीवानन्दप्रदोऽयम्	-	**अतीव**	+	आनन्दप्रद:	+	**अयम्**

प्रश्न 5:

विशेषणपदै: सह विशेष्यपदानि योजयत-

काञ्चित्	अवकरम्
स्वच्छानि	स्वास्थ्यकरी
पिहिते	क्षति:
स्वच्छता	शान्तिम्
गच्छन्ति	गृहाणि
अन्यत्	अवकरकण्डोले
महती	मित्राणि

उत्तर 5:

काञ्चित्	शान्तिम्
स्वच्छानि	गृहाणि
पिहिते	अवकरकण्डोले
स्वच्छता	स्वास्थ्यकरी
गच्छन्ति	मित्राणि
अन्यत्	अवकरम्
महती	क्षति:

प्रश्न 6:

शुद्धकथनानां समक्षम् [आम्] अशुद्धकथनानां समक्षं च [न] इति लिखत–

(क) प्रचण्डोष्मणा पीडिता: बाला: सायंकाले एकैकं कृत्वा गृहाभ्यन्तरं गता:।

(ख) मार्गे मित्राणि अवकरभाण्डारं यत्र-तत्र विकीर्णं दृष्ट्वा वार्तालापं कुर्वन्ति।

(ग) अस्माभि: पर्यावरणस्वच्छतां प्रति प्राय: ध्यानं न दीयते।

(घ) वायुं विना क्षणमपि जीवितुं न शक्यते।

(ङ) रोजलिन् अवकरम् इतस्तत: प्रक्षेपणात् अवरोधयति बालकान्।

(च) एकेन शुष्कवृक्षेण दह्यमानेन वनं सुपुत्रेण कुलमिव दह्यते।

(छ) बालका: धेनुं कदलीफलानि भोजयन्ति।

(ज) नदीजले निमज्जिता: बाला: प्रसन्ना: भवन्ति।

उत्तर 6:

(क) प्रचण्डोष्मणा पीडिता: बाला: सायंकाले एकैकं कृत्वा गृहाभ्यन्तरं गता:।	आम्
(ख) मार्गे मित्राणि अवकरभाण्डारं यत्र-तत्र विकीर्णं दृष्ट्वा वार्तालापं कुर्वन्ति।	आम्
(ग) अस्माभि: पर्यावरणस्वच्छतां प्रति प्राय: ध्यानं न दीयते।	आम्
(घ) वायुं विना क्षणमपि जीवितुं न शक्यते।	आम्
(ङ) रोजलिन् अवकरम् इतस्तत: प्रक्षेपणात् अवरोधयति बालकान्।	न
(च) एकेन शुष्कवृक्षेण दह्यमानेन वनं सुपुत्रेण कुलमिव दह्यते।	आम्
(छ) बालका: धेनुं कदलीफलानि भोजयन्ति।	आम्
(ज) नदीजले निमज्जिता: बाला: प्रसन्ना: भवन्ति।	आम्

प्रश्न 7

घटनाक्रमामनुसारं लिखत-

(क) उपरितः अवकरं क्षेप्तुम् उद्यतां रोजलिन् बालाः प्रबोधयन्ति।
(ख) प्लास्टिकस्य विविधापक्षान् विचारयितुं पर्यावरणसंरक्षणन पशूनेत्यादीन् रक्षितुं बालाः कृतनिश्चयाः भवन्ति।
(ग) गृहे प्रचण्डोष्मणा पीडितानि मित्राणि एकैकं कृत्वा गृहात् बहिरागच्छन्ति।
(घ) अन्ते बालाः जलविहारं कृत्वा प्रसीदन्ति।
(ङ) शाकफलानामावरणैः सह प्लास्टिकस्यूतमपि खादन्तीं धेनुं बालकाः कदलीफलानि भोजयन्ति।
(च) वृक्षाणां निरन्तरं कर्तनेन, ऊष्मावर्धनेन च दुःखिताः बालाः नदीतीरं गन्तुं प्रवृत्ताः भवन्ति।
(छ) बालैः सह रोजलिन् अपि मार्गे विकीर्णमवकरं यथास्थानं प्रक्षिपति।
(ज) मार्गे यत्र-तत्र विकीर्णमवकरं दृष्ट्वा पर्यावरणविषये चिन्तिताः बालाः परस्परं विचारयन्ति।

उत्तर 7

(ग) गृहे प्रचण्डोष्मणा पीडितानि मित्राणि एकैकं कृत्वा गृहात् बहिरागच्छन्ति।
(ज) मार्गे यत्र-तत्र विकीर्णमवकरं दृष्ट्वा पर्यावरणविषये चिन्तिताः बालाः परस्परं विचारयन्ति।
(क) उपरितः अवकरं क्षेप्तुम् उद्यतां रोजलिन् बालाः प्रबोधयन्ति।
(घ) अन्ते बालाः जलविहारं कृत्वा प्रसीदन्ति।
(ङ) शाकफलानामावरणैः सह प्लास्टिकस्यूतमपि खादन्तीं धेनुं बालकाः कदलीफलानि भोजयन्ति।
(ख) प्लास्टिकस्य विविधापक्षान् विचारयितुं पर्यावरणसंरक्षणन पशूनेत्यादीन् रक्षितुं बालाः कृतनिश्चयाः भवन्ति।
(च) वृक्षाणां निरन्तरं कर्तनेन, ऊष्मावर्धनेन च दुःखिताः बालाः नदीतीरं गन्तुं प्रवृत्ताः भवन्ति।
(छ) बालैः सह रोजलिन् अपि मार्गे विकीर्णमवकरं यथास्थानं प्रक्षिपति।